

دوره دوازدهم قانونگذاری

مجلس دوره دوازدهم در ۳ آبان ۱۳۱۱
شمسی برابر با ۱۲ رمضان ۱۳۵۸
قمری و مساوی با ۲۵ اکتبر ۱۹۳۹
میلادی افتتاح شد و در ۹ آبان ۱۳۱۸
رسمیت آن اعلام گشت و در ۸ آبان ماه
۱۳۲۰ شمسی برابر ۹ شوال ۱۳۶۰ قمری و
مساوی با ۳۰ اکتبر ۱۹۴۱ میلادی پایان
پذیرفت .

رئیس : حسن اسفندیاری محتشم - السلطنه .
نواب رئیس : مرتضی قلی بیات -
دکتر هادی طاهری - جعفر خواجه نوری .
منشیان : عبدالوهاب مؤید احمدی -
عطاء الله پالیزی - جواد آزادی - ابراهیم
نبیل سمیعی - داود طوسی .
کارپردازان : ارباب کیخسرو شاهرخ -
حسن مخبر فرهمند - حسن مرآت
اسفندیاری - علیقلی هدایت .
وقایع مهم این دوره قانونگذاری :

هیئت رئیسه دوره دوازدهم قانون
گذاری عبارت بوده اند از :

سلطنت و سلطنت محمد رضا پهلوی را با قرائت متن استعفاء اعلام نمود .
متن استعفاء :

و نظر باینکه من همه قوای خود را در این چندساله مصروف امور کشور کرده و ناتوان شده ام حس میکنم که اینک وقت آن رسیده است که يك قوه و بنیه جوانتری بکارهای کشور که مراقبت دائم لازم دارد بپردازد و اسباب سعادت و رفاه ملت را فراهم آورد بنابراین امر سلطنت را بولیمهد و جانشین خود تفویض کردم و از کارکناره نمودم از امروز که روز ۲۵ شهریور ماه ۱۳۲۰ است عموم ملت از کشوری و لشکری ولیمهد و جانشین قانونی مرا باید بسلطنت بشناسند و آنچه نسبت به من از پیروی مصالح کشور میگردند نسبت به ایشان بکنند .

کاخ مرمر تهران ۲۵ شهریورماه ۱۳۲۰
امضاء

اعلیحضرت همایون محمد رضا شاه پهلوی در ساعت چهار و چهل و پنج دقیقه بعد از ظهر روز چهارشنبه ۲۶ شهریورماه ۱۳۲۰ در مجلس شورای ملی حضور بهم رسانیده و در برابر کلام الله مجید متن قسم نامه را طبق اصل ۳۹ متمم قانون اساسی بشرح زیر قرائت و امضاء نمودند :

بسم الله تعالی - من خداوند قادر متعال را گواه گرفته بکلام الله مجید و به آنچه نزد خدا محترم است قسم یاد می کنم که تمام هم خود را مصروف حفظ

بروز جنگ جهانی دوم بتدریج در اوضاع سیاسی ، اجتماعی و اقتصادی ایران اثر گذاشت و مشکلات بیشماری پیش آورد . با اینکه دولت ایران بیطرفی خود را اعلام نموده بود مذهبك در سوم شهریور ماه ۱۳۲۰ نمایندگان سیاسی انگلستان و شوروی به بهانه مداخلات دولت آلمان و عمال او در داخل ایران و رودارتنش های خود را بپهاك ایران به اطلاع دولت رساندند و نواحی شمالی و شمال شرق و جنوب و جنوب غربی ایران از طرف ارتش های مهاجم اشغال گردید . با ورود ارتش اشغالگر اوضاع داخلی بشدت متشنج و عناصر اخلالگر و همچنین صاحبان نفوذ و قدرت که سالیان دراز قدرت حکومت مرکزی آنها را مطیع خود کرده بود زبان به انتقاد و خرده گیری گشوده و وضع آشفته را بیش از پیش دامن میزدند .

اعلیحضرت رضاشاه پهلوی پس از بیست سال حکومت و سلطنت (چهار سال در سمت های وزارت جنگ ، نخستوزیری ، فرماندهی کل قوا و شانزده سال سلطنت) در روز سه شنبه ۲۵ شهریور ماه ۱۳۲۰ استعفاء خود را از سلطنت و تفویض آنرا به ولیمهد و جانشین خود اعلام نمودند و در جلسه فوق العاده روز سه شنبه ۲۵ شهریور ماه ۱۳۲۰ مجلس شورای ملی ، هیأت دولت در مجلس شورای ملی حضور یافته و نخست وزیر (محمد علی فروغی) استعفاء اعلیحضرت رضا شاه پهلوی را از مقام

من و دولت وهم مجلس شورای ملی و عموم افراد ملت هر يك بايد مراقبت تام نسبت به انجام وظايف خود داشته باشيم و هيچگاه بهيچوجه از رعايت كامل قوانين فروگذار نكنيم در اين زمينه مخصوصاً براي رفاه اهالي كشور فرمان مؤكده داده شده كه بموم مأمورين و مستخدمين كشوري و لشكري ابلاغ گردد كه هر كس از حدود قوانين و مقررات وابسته تجاوز نمايد و يا بحقوق افراد تعدی كند موافق قانون بكيفر مقرر خواهد رسيد .

دولت مأموريت دارد گذشته از اهتمام جدی در اجرای دقیق قوانین برای حصول تأمین قضائی بر نامه جامعی حاکی از رؤوس اصلاحات مربوطه به امور اجتماعی و اقتصادی و مالی و تغییر مقرراتی که با احتیاجات و مقتضیات امروز وفق نمیدهد هر چه زودتر با موافقت و تصویب مجلس تهیه نموده بموقع اجرا بگذارند که موجبات آسایش عموم طبقات اهالی کشور و همچنین بهبود اوضاع زندگی خنمتگزاران لشکری و کشوری از هر جهت آماده و وسائل رفاهیت آینده کشور فراهم گردد.

این نکته را مخصوصاً یاد آور می شوم که من جد وافی خواهم داشت پیوسته وظایف خود را موافق قانون و وجدان انجام دهم و انتظار دارم نمایندگان ملت و عموم

استقلال ایران نموده حدود مملکت و حقوق ملت را محفوظ و محروس بدارم ، قانون اساسی مشروطیت ایران را نگهبان و برطبق آن و قوانین مقررہ سلطنت نمایم و در ترویج مذهب جعفری اثنی عشری سعی و کوشش نمایم و در تمام اعمال و افعال خداوند عز شانه را حاضر و ناظر دانسته منظوری جز سعادت و عظمت دولت و ملت ایران نداشته باشم و از خداوند متمثال در خدمت به ترقی ایران توفیق میطلبم و از ارواح طیبہ اولیای اسلام استمداد میکنم ، شاهنشاه ایران پس از امضاء قسم نامه

بشرح زیر فرمایشاتی در مورد مصالح کشور بیان فرمودند که با گذشت سی سال از سلطنت پر افتخار منظم له هنوز هر کلمه و جمله آن میتوان اندر انمای ارزنده ای برای فرد ملت ایران در جهت اعتلای کشور و شاهنشاهی آن باشد .

فرمایشات شاهنشاه :

و اکنون که مقتضیات داخلی کشور ایجاب نموده است که من وظایف خطیر سلطنت را عهده دار شوم و در چنین موقعی سنگینی مهم امور کشور را مطابق قانون اساسی تحمل نمایم لازم میدانم با توجه وافی با اصول مشروطیت و تفکیک قوا لزوم همکاری دائم و کامل را بین دولت و مجلس شورای ملی خاطر نشان نموده برای تأمین مصالح عالی کشور متذکر شوم که هم

- ۳- قانون بودجه سال ۱۳۲۰ کل کشور- ۱۵ اسفند ۱۳۱۹
- ۴- قانون اجازه فروش املاک زراعتی و قنوات موقوفه - ۱۴ اردیبهشت ۱۳۲۰ (این قانون در ۸ آبان ۱۳۲۰ لغو شد)
- ۵- قانون عفو و بخشودگی و تخفیف پاره ای از محکومیت های سیاسی و عادی- ۲۴ مهر ۱۳۲۰
- ۶- قانون افزایش حقوق کارکنان دولت- ۶ آبان ۱۳۲۰
- ۷- متن انتقال نامه املاک و اگذاری اعلیحضرت رضاشاه پهلوی به اعلیحضرت محمد رضاشاه پهلوی- ۳۰ شهریور ۱۳۲۰
- ۸- متن انتقال نامه املاک و اگذاری بدولت بوسیله اعلیحضرت همایون محمدرضا شاه پهلوی- ۳۰ شهریور ۱۳۲۰
- و بیش از ۵۲ قانون دیگر که در جهت استخدام اساتید دانشگاهی خارجی و هم چنین عهدنامه بازرگانی و بحر پیمائی و اصلاح قوانین دادگستری از مصوبات دوره دوازدهم قانونگذاری میباشد .

کارکنان ادارات دولت و طبقه روشنفکر هم همین معنی را نسب العین خود نموده برای سعادت و بهر روزی مهین که مقصود مشترك همه ماها میباشد از این روش منحرف نگردند .

ضمناً دولت من اهتمام کامل بعمل خواهد آورد که با همکاری نزدیک با دولت هائی که منافع ما با آنها ارتباط مخصوص دارد بطوریکه مصالح مملکتی کاملارعايت شود مشکلاتی که فعلاً برای ما پیش آمده حل شده و جریان امور بر وفق دلخواه گردد .

در این صورت امیدوارم به فضل خداوند با منتهای کوشش که همه با تمام قوا بعمل خواهیم آورد کشتی سلامت کشور را بساحل برسانیم .

مهمترین قوانین مصوب دوره دوازدهم قانونگذاری :

- ۱- قانون بودجه سال ۱۳۱۹ کل کشور- ۱۶ اسفند ۱۳۱۸
- ۲- قانون انتقال انحصارها و شرکت های دولتی بوزارت دارائی- ۸ اردیبهشت ۱۳۱۹